

Myslete jinak

Mick Fleetwood je jedním z nejslavnějších rockových hudebníků na světě a hodně toho dokázal. Jeho skupina Fleetwood Mac prodala desítky milionů nahrávek a rockoví kritici považují jejich alba *Fleetwood Mac* a *Rumours* za geniální. Nicméně když chodil Mick Fleetwood do školy, čísla naznačovala, že se mu nedostává inteligence, přinejmenším podle definice, kterou mnozí z nás považují za danou.

„Ve škole jsem byl naprosto k ničemu a nikdo nevěděl proč,“ svěřil se mi. „Měl jsem poruchu učení a dodnes ji mám. Matematiku jsem vůbec nechápal. Naprosto nic. Měl bych potíže odříkat dnes abecedu pozpátku. A jen se štěstím by se mi to podařilo rychle od A do Z. Kdyby se někdo zeptal: ‚Jaké písmeno je před tímto,‘ polil by mě studený pot.“

Mick navštěvoval v Anglii internátní školu a tento zážitek považoval za hluboce neuspokojivý. „Měl jsem báječné přátele, ale nebyl jsem šťastný. Připadal jsem si vyždímaný. Trpěl jsem. Neměl jsem ponětí, co ze mě bude, protože po akademické stránce jsem naprosto propadal a nic jiného mě nenapadalo.“

Naštěstí pro Micka (a pro všechny, kdo si později kupovali jeho alba), pocházel z rodiny, která se nespokojila s tím, co se vyučovalo a zkoušelo ve škole. Jeho otec byl stíhacím pilotem Královského letectva, ale když odešel ze služby, začal se věnovat psaní, své pravé vášni. Aby se jí mohl věnovat, odstěhoval svou rodinu na tři roky

do hausbótu zakotveného na Temži v hrabství Kent. Mickova sestra Sally odešla do Londýna, aby se stala sochařkou, a jeho sestra Susan se věnovala kariéře v divadle. V rodině Fleetwoodů každý chápal, že vynikající výkony mají mnoho různých podob a že špatné výsledky v matematice nebo neschopnost odříkat abecedu pozpátku ještě nikoho neodsuzují k nevýznamnému životu.

A Mick uměl bubnovat. „Hra na klavír je pravděpodobně významnějším signálem, že se děje něco kreativního,“ řekl. „Já jsem chtěl vylouct duši z bubnu nebo nějakého polštáře na židli. Není to úplně ta nejpůsobivější forma kreativního projevu. Je to téměř jako ‚To umí každý. Na tom nic není‘. Ale začal jsem se bubnování věnovat a ukázalo se, že z toho buď bude úspěch, nebo mě to zničí.“

Mickův okamžik prozření – bod, kdy se z bubnování stala celoživotní ambice – nastal, když jako chlapec navštívil v Londýně svou sestru. „Šel jsem do nějakého malého podniku s pianistou v Chelsea. Byli tam lidé, kteří hráli, jak nyní vím, Milese Davise a kouřili cigarety Gitanes. Pozoroval jsem je a viděl jsem jiný svět. Atmosféra mě úplně vtáhla. Cítil jsem se příjemně, nespoutaně. Byl to můj sen.“

Zpátky ve škole jsem si připomínal tyto obrazy a snil jsem o cestě do tohoto světa. Ani jsem nevěděl, jestli bych mohl hrát s jinými, ale ta vize mě dostala z depresí školní noční můry. Měl jsem spoustu vnitřního odhodlání, ale byl jsem také neuvěřitelně nešťastný, protože všechno ve škole ukazovalo, že jsem byl v obvyklém slova smyslu k ničemu.“

Mickovy školní výkony nadále mátlý jeho učitele. Ti věděli, že je chytrý, výsledky ale říkaly něco jiného. A když výsledky říkaly něco jiného, nemohli toho moc dělat. Tyto zážitky byly pro chlapce, kte-

rý snil o tom, že bude bubeníkem, nesmírně frustrující. V pubertě toho měl konečně dost.

„Jednoho dne jsem vyšel ze školy a posadil se pod velký strom na školním pozemku. Nejsem pobožný, ale tekly mi slzy a modlil jsem se k bohu, abych už na tom místě nemusel být. Chtěl jsem být v Londýně a hrát v jazzovém klubu. Bylo to úplně naivní a hloupé, ale já jsem se pevně rozhodl, že budu bubeníkem.“

Mickovi rodiče chápali, že škola nebyla to pravé místo pro někoho s Mickovým druhem nadání. V šestnácti je požádal, aby mohl opustit školu, a místo aby trvali na získání nějakého titulu, posadili ho s bubnem na vlak do Londýna a dovolili mu, aby se pokusil uskutečnit svůj sen.

Následovala série zlomů, ke kterým by nikdy nedošlo, kdyby byl Mick zůstal ve škole. Když trénoval hru na bubny v garáži, zaklepal na dveře Mickův soused, hráč na klávesy jménem Peter Bardens. Mick si myslel, že mu přišel říct, aby byl ticho, on ho ale místo toho pozval na vystoupení v místním mládežnickém klubu. To uvedlo Micka začátkem šedesátých let na londýnskou hudební scénu. „Jako dítě jsem nikdy nezažil úspěch. Nyní jsem dostával signály, že je v pořádku být sebou samým a dělat to, co jsem dělal.“

Jeho přítel Peter Green jej navrhl jako nového bubeníka do skupiny Johna Mayalla Bluesbreakers, skupiny, ve které v různých obdobích hráli Eric Clapton, Jack Bruce ze skupiny Cream a Mick Taylor z Rolling Stones. Později vytvořil s Greenem a dalším odchovancem Bluesbreakers, Johnem McVie, skupinu Fleetwood Mac. Zbytek už je historie mnohonásobně platinových desek a vyprodaných stadionů. Jako jeden z nejslavnějších hudebníků světa ovšem Mick stále analyzuje své nadání na základě školních zkušeností.

„Můj styl nemá žádnou matematickou strukturu. Sesypal bych se, kdyby se někdo zeptal: ‚Viš, co je čtyřosminový takt?‘ Hudebníci, se kterými pracuji, vědí, že jsem ve skutečnosti dítě. Mohli by říci, ‚Viš, v refrénu, v druhém taktu...‘ a já řeknu ‚Ne, protože nepoznám refrén od sloky. Poznám to, když se hraje, protože poslouchám slova.“

Opustit školu a testy, které ověřovaly malou úzkou součást inteligence, bylo pro Micka Fleetwooda cestou k vysoce úspěšné kariéře. („Moji rodiče viděli, že silnou stránkou toho malého směšného stvoření určitě nebyla akademická dráha.“) Došlo k tomu, protože intuitivně věděl, že má velké vlohy pro něco, co by známky nebo testy nikdy neodhalily. Byl úspěšný, protože se rozhodl nesmířit s tím, „že je podle obvyklých měřítek k ničemu“.

Považovat vše za dané

Jedním z klíčových principů živlu je, že nesmíme slepě přijímat, co se považuje o našich schopnostech a schopnostech jiných lidí za dané. To není tak snadné, jak by si mohl jeden myslet. Součástí problému, jak objevit věci, které se považují za dané, je to, že nevíme, které to jsou, protože je považujeme za dané. Stávají se základním předpokladem, který nezpochybňujeme, součástí kostry naší logiky. Nezpochybňujeme je, protože je považujeme za základní, nedělitelnou součást svých životů. Jako vzduch. Nebo zemskou přitažlivost. Nebo Oprah.

Dobrým příkladem něčeho, co mnoho lidí považuje bez hlubší znalosti za dané, je počet lidských smyslů. Když mluvím k publiku, někdy s ním provedu jednoduché cvičení, abych tento bod demonstroval. Zeptám se, kolik smyslů si myslí, že mají. Většina lidí

odpoví pět – chuť, hmat, čich, zrak a sluch. Málokdy někdo zmíní ještě něco jiného.

Mezi prvními pěti smysly a tím šestým je však určitý rozdíl. S těmi pěti jsou spojeny konkrétní lidské orgány – nos u čichu, oči u zraku, uši u sluchu a tak dále. Jsou-li tyto orgány nějak poškozeny, dotčený smysl utrpí. Není příliš zřejmé, co dělá intuice. Je to takový tajuplný smysl, o kterém se předpokládá, že jej mají ženy lepší. Obvyklým předpokladem mnoha lidí, se kterými jsem mluvil, je, že máme pět „normálních“ smyslů a jeden „strašidelný“.

Existuje fascinující kniha od antropoložky Kathryn Linn Geurtsové, která se jmenuje *Culture and the Senses*. Píše v ní o své práci s kmenem Anlo Ewe v jihovýchodní Ghaně. Musím říci, že chovám k okrajovým etnickým skupinám jisté sympatie. Zdá se, že je antropologové neustále pronásledují – je to jako kdyby jejich průměrná rodina měla tři děti a antropologa, který s nimi žije a vyptává se, co měli k snídani. Studie Geurtsové je však i přesto poučná.

Jednou z věcí, které zjistila o lidu Anlo Ewe, je to, že nepřemýšlejí o smyslech stejně jako my. Zaprvé, nikdy je nenapadlo je počítat. Takový nápad jim připadal absurdní. Když jim navíc Geurtsová vyjmenovala našich pět obecně přijímaných smyslů, zeptali se na ten *zbylý*. Na ten *hlavní*. Nemluvili o nějakém „strašidelném“ smyslu. Ani neměli na mysli nějaký „zbytkový“ smysl, který přežil u lidu Anlo Ewe, ale my ostatní jsme jej ztratili. Mluvili o smyslu, který je základní, a který je podstatný pro naše fungování ve světě. Mluvili o našem smyslu pro rovnováhu.

Tekutiny a kůstky vnitřního ucha zprostředkovávají smysl pro rovnováhu. Stačí si představit, jaký dopad by náš život měla ztráta smyslu pro rovnováhu – kvůli nemoci nebo alkoholu –, abychom si uvědomili, jak je pro náš každodenní život důležitý. Většina lidí je

však nikdy nezahrnuje do svého seznamu smyslů. Je to tím, že jsme si zvykli na myšlenku, že máme pět smyslů (a možná jeden strašidelný), a přestali o tom přemýšlet. Považujeme to prostě za dané.

Jedním z nepřátel kreativity a inovace, zvláště ve vztahu k našemu vlastnímu rozvoji, je takzvaný zdravý rozum. Dramatik Bertolt Brecht řekl, že jakmile něco vypadá jako samozřejmé, znamená to, že jsme se vzdali všech snah to pochopit.

Jestliže jste hned neuhádli, že zbylým smyslem je smysl pro rovnováhu, neberte si to příliš k srdci. Většina lidí, se kterými mluvím, na to také nepřijde. A přitom je tento smysl přinejmenším stejně důležitý, jako ty ostatní. A není jediný, který ignorujeme.

Fyziologové se povětšinou shodují, že kromě oněch pěti obecně známých existují další čtyři. Prvním z nich je naše vnímání teploty. To se liší od hmatu. Nemusíme se ničeho dotýkat, abychom cítili horko nebo zimu. To je velmi důležitý smysl vzhledem k tomu, že jako živočichové jsme schopni přežít jen ve velmi úzkém pásmu teplot. Je to jeden z důvodů, proč nosíme šaty. Jeden z nich.

Dalším smyslem je pocit bolesti. Vědci se nyní obecně shodují, že tento smysl využívá jiný sensorický systém než hmat nebo vnímání teploty. Také se zdá, že máme dva odlišné systémy pro vnímání bolesti pocházející zevnitř a bolesti pocházející zvenčí našeho těla. Dalším je vestibulární smysl, který zahrnuje vnímání rovnováhy a zrychlení. A pak existuje ještě kinestetický smysl, který nám poskytuje informace o tom, kde v prostoru jsou naše končetiny a zbytek našeho těla, a o jejich vzájemném postavení. Tento smysl je nezbytný, abychom vstali, otočili se a zase se vrátili zpět. Intuice u fyziologů neuspěla. K tomu se ještě vrátím.

Všechny tyto smysly přispívají k našim informacím o světě a k naší schopnosti v něm fungovat. Někteří lidé prožívají jis-

té neobvyklé změny smyslů. Někteří zažívají fenomén, kterému se říká synestézie, při kterém se jejich smyslové vjemy míchají nebo překrývají: mohou vidět zvuky nebo slyšet barvy. To jsou výjimky, které ještě více narušují naše tradiční vnímání běžných smyslů. Ilustrují však, jak hluboce naše smysly, bez ohledu na to, kolik jich máme a jak pracují, ve skutečnosti ovlivňují naše vnímání světa a nás samých. Přesto však mnozí z nás o některých z nich nevědí nebo o nich nikdy nepřemýšleli.

Ne všichni považujeme smysl pro rovnováhu nebo jiné smysly za dané. Vezměte si například Barta. Když vyrůstal jako dítě v Morton Grove v Illinois, nebyl obzvláště aktivní. Ale když mu bylo asi šest let, začal dělat něco velmi neobvyklého. Ukázalo se, že uměl chodit po ruce skoro stejně dobře jako po nohou. Nebyl to příliš elegantní pohled, ale přinášel mu mnoho úsměvů a pochval od rodiny. Kdykoli byla v domě návštěva nebo rodinná oslava, lidé vybízeli Barta, aby předvedl svůj vyhlášený kousek. Bez nějakých rozpaků – koneckonců, jeho trik a pozornost, kterou vyvolával, se mu docela zamlouvaly –, se spustil na ruce, udělal přemet a hrdě se kolem promenoval na ruce. Když byl starší, naučil se dokonce chodit po ruce na schodech.

Nic z toho zrovna nebylo k praktickému užitku. Koneckonců, chůze po ruce mu těžko mohla zlepšit známky ve škole nebo se nějakým způsobem zpeněžit. Udělala však divy s jeho oblíbeností – člověk, který umí chodit po ruce, je zábavný.

Jednoho dne, když mu bylo deset let, jej učitel tělocviku vzal se souhlasem jeho matky do místní tělocvičny gymnastů. Když vstoupil, Bartovy oči se rozšířily úžasem. Nikdy ve svém životě neviděl nic tak skvělého. Byla tam lana, bradla, hrazdy, žebříky, trampolíny, překážky – všechny možné věci, na které mohl lézt, skákat a houpat

se. Bylo to jako návštěva Ježíškova skladu a Disneylandu najednou. Pro Barta to bylo ideální místo. Jeho život se v tom okamžiku změnil. Najednou bylo jeho vrozené nadání dobré i k něčemu jinému než jen pro zábavu ostatních.

O osm let později, po nespočetných hodinách skákání, protahování, děláni salt a zdvihání se ze země, Bart Conner nastoupil při olympiádě v Montrealu na žíněnku, aby reprezentoval Spojené státy. Stal se z něj nejúspěšnější americký gymnasta všech dob a první Američan, který vyhrál medaile na všech domácích i mezinárodních soutěžích. Byl mistrem Spojených států, mistrem NCAA (Národní vysokoškolská atletická asociace, pozn. red.), mistrem na Panamerických hrách, mistrem světa, držitelem Světového poháru a olympijským vítězem. Byl členem tří olympijských týmů, v letech 1976, 1980 a 1984. Legendárním výkonem na olympiádě v Los Angeles v roce 1984 se mu podařil dramatický návrat po zranění (přetrženém bicepsu), když vyhrál dvě zlaté medaile. V roce 1991 byl uveden do Síň slávy amerických olympioniků a v roce 1996 do Síň slávy mezinárodní gymnastiky.

Conner nyní napomáhá probuzení zájmu o gymnastiku v jiných lidech. Spolu se svou ženou, olympijskou vítězkou Nadiou Comaneciovou, vlastní prosperující gymnastickou školu. Také vydávají časopis *International Gymnast* a provozují televizní produkční společnost.

Sportovci jako Bart Conner a Nadia Comaneciová velmi dobře rozumějí schopnostem svých těl a jejich výkony ukazují, jak omezené jsou naše běžné představy o lidských dovednostech. Když pozorujete atlety, tanečnický, hudebníky a jiné úspěšné jedince při jejich činnosti, vidíte, že myslí, stejně jako provádějí své výkony, mimořádnými způsoby. Když cvičí, zapojují celé své tělo do provedení

a zapamatování cviku, na kterém pracují. Při tomto procesu využívají jevu, kterému se říká „svalová paměť“. Během sportovního nebo uměleckého výkonu se obvykle pohybují příliš rychle a složitě na to, aby mohli spoléhat na běžný vědomý proces myšlení a rozhodování. Využívají hlubokých rezerv svých pocitů a intuice a fyzických reflexů a koordinace, které používají celý mozek, a nikoli jen jeho přední část, kterou spojujeme s racionálním myšlením. Kdyby to tak nedělali, jejich kariéra by se nikdy neodlepila od země – a oni také ne.

Tímto způsobem sportovci a všichni ostatní, kteří provádějí podobné výkony, pomáhají zpochybňovat představy o lidských schopnostech, které příliš mnoho lidí považuje za dané – naše představy o inteligenci.

Jak inteligentní jste?

Když přednáším, někdy lidi v publiku požádám, aby ohodnotili svou inteligenci na stupnici od jedné do deseti, přičemž deset je nejvyšší známka. Obvykle si jeden nebo dva lidé dají známku deset. Těm navrhuji, aby šli domů – musejí mít důležitější věci na práci, než mě poslouchat.

Dále tam bývá několik devítek a větší počet osmiček. Bez výjimky se však valná část posluchačů ohodnotí šestkou nebo sedmičkou. Nižších hodnocení je pak stále méně, i když připouštím, že nikdy nedojdu až do konce. Přestávám u dvojky, abych ochránil před rozpaky ty, kteří si dávají známku jedna. Proč vždy dostanu rozdělení hodnot ve varu Gaussovy křivky? Myslím, že je to kvůli tomu, že některé myšlenky ohledně inteligence považujeme za dané.

Je zajímavé, že většina lidí zvedne ruku a nějak se ohodnotí. Zdá se, že jim ta otázka nijak nevadí a celkem ochotně se na stupnici někam umístí. Pouze někteří zpochybňují formu otázky a žádají, abych definoval pojem inteligence. Myslím si, že to by měl udělat každý. Jsem přesvědčen, že přijímání definice inteligence jako dané je jedním z hlavních důvodů, proč tolik lidí podceňuje své skutečné intelektuální schopnosti a nemůže najít svůj živel.

Běžný názor je zhruba následující: Všichni se narodíme s určitou danou mírou inteligence. Je to rys osobnosti, stejně jako modré a zelené oči nebo krátké a dlouhé končetiny. Inteligence se projevuje při určitých činnostech, obzvláště v matematice a při používání slov. Je možné měřit inteligenci písemnými testy a vyjádřit ji číselně na dané stupnici. Hotovo.

Myslím, že pokud se vyjádří takto zjednodušeně, zní tato definice pochybně – a taková ve skutečnosti je. V zásadě je však do značné míry součástí kultury Západu a z velké části i kultury Východu. Je základem našeho vzdělávacího systému a je na ní založen miliardový průmysl testů, který po celém světě parazituje na vzdělávacích systémech. Na této myšlence je založen princip školních dovedností, převládá u přijímacích zkoušek na univerzity, je základem hierarchie předmětů a celé myšlenky testování IQ.

Tento druh uvažování o inteligenci má v kultuře Západu dlouhou historii a začíná již nejspíše v dobách velkých řeckých filozofů, Aristotela a Platóna. K jejímu významnému rozkvětu došlo v období velkých intelektuálních pokroků v sedmnáctém a osmnáctém století, které je známé jako osvícenství. Filozofové a učenci se snažili vytvořit pevnou základnu lidského vědění a skoncovat s pověrami a mýty o lidské existenci, které podle nich zatemňovaly mysl předchozích generací.

Jedním z pilířů tohoto nového hnutí byla pevná víra v důležitost logiky a kritické argumentace. Filozofové tvrdili, že bychom neměli přijímat za fakt nic, co není možné dokázat logickou argumentací, zejména slovy a matematickými důkazy. Problémem však bylo, kde tento proces zahájit, aniž bychom přijali za dané něco, co by bylo možné logicky zpochybnit. Slavným závěrem filozofa Reného Descartesa bylo, že za jedinou danou věc mohl považovat své vlastní bytí, jinak by vůbec nemohl mít podobné myšlenky. Jeho teze zněla: „Myslím, tedy jsem.“

Druhým pilířem osvícenství byla rostoucí víra v důležitost důkazů podporujících vědecké teorie – důkazů, které bylo možné pozorovat lidskými smysly – namísto pověr nebo znalostí z druhé ruky. Tyto dva pilíře logiky a důkazů se staly základem intelektuální revoluce, která změnila vyhlídky a fungování západního světa. Vedla k rozvoji vědeckých metod a lavině objevů, analýz a klasifikací myšlenek, objektů a fenoménů, které rozšířily dosah lidských znalostí do hlubin země a do vzdálených konců známého vesmíru. Tato revoluce umožnila pozoruhodné pokroky v praktické technické oblasti, ze kterých vzešla průmyslová revoluce a absolutní nadvláda tohoto druhu myšlení ve vědě, politice, obchodu a vzdělávání.

Vliv logiky a důkazů se rozšířil mimo oblast exaktních věd. Tyto principy utvářely i humanitní vědy, včetně psychologie, sociologie, antropologie a medicíny. Veřejné vzdělávání, které se v devatenáctém a dvacátém století šířilo, bylo také založeno na těchto nově převládajících principech vědění a inteligence. S rozšiřováním masového vzdělávání, které mělo vyhovět potřebám průmyslové revoluce, vystala také potřeba rychlého a snadného způsobu výběru a hodnocení. Po ruce byla nová vědní disciplína, psychologie, s novými

teoriemi, jak měřit a testovat inteligenci. Z větší části byla inteligence definována pojmy slovní a matematické argumentace. Nejdůležitější myšlenkou tohoto procesu bylo zavedení koceptu IQ.

Tak se stalo, že jsme začali uvažovat o skutečné inteligenci v pojmech logické analýzy: s vírou, že racionální uvažování je nadřazené pocitům a emocím a že myšlenky, které mají skutečnou hodnotu, musí být možné vyjádřit slovy nebo matematickými výrazy. Navíc jsme se domnívali, že inteligenci je možné měřit, a začali se spoléhat na testy IQ a jiné standardizované testy, jako například SAT (Scholastic Atitude Test), pro výběr těch z nás, kteří jsou skutečně inteligentní a hodni zvláštního jednání.

Je ironií, že Alfred Binet, jeden z tvůrců testů IQ, zamýšlel testy použít přesně k opačnému účelu. Ve skutečnosti tento test navrhl (na zakázku francouzské vlády) výhradně jako metodu, jak určit děti se zvláštními potřebami, kterým by se mělo dostat vhodné formy vzdělání. Nikdy neměl v úmyslu určovat stupeň inteligence nebo „duševní hodnoty“. Binet dokonce poznamenal, že stupnice, kterou navrhl, „nedovoluje měřit inteligenci, protože intelektuální schopnosti nelze jednoduše řadit jednu vedle druhé, a tudíž je nelze měřit, jako se měří lineární rozměry“.

Také nikdy nechtěl tvrdit, že inteligence osoby by se nemohla s časem zvýšit. „Někteří současní myslitelé,“ prohlásil, „tvrdí, že inteligence jedince je pevná hodnota, která se nemůže zvýšit. Musíme protestovat a reagovat na tak brutální pesimismus, musíme se pokoušet dokázat, že postrádá pevných základů.“

Přesto však někteří pedagogové a psychologové využívali – a nadále využívají – výsledky testů IQ k absurdním účelům. V roce 1916 Lewis Terman ze Stanfordské univerzity publikoval revidovaný Binetův test IQ. Ten je znám jako Stanford-Binetův test a jeho

již pátá verze tvoří základ moderních testů IQ. Je však zajímavé povšimnout si, že Terman měl o lidských možnostech velmi nízké mínění. Toto jsou jeho slova z učebnice *The Measurement of Intelligence*: „Mezi dělníky a služkami jsou tisíce slabomyslných. Jsou to ‚drvoštěpové a nosiči vody‘ tohoto světa. Přesto však, pokud jde o inteligenci, testy odhalily pravdu. Žádná míra školního vzdělávání z nich nikdy neudělá inteligentní voliče nebo způsobilé voliče v pravém smyslu tohoto slova.“

Terman byl aktivním činitelem v jednom temném období vzdělávací a veřejné politiky, období, o kterém jste nejspíše nikdy neslyšeli, protože většina historiků se o něm raději nezmiňuje, stejně jako se pomijí bláznivá teta v rodině nebo pijácká nehoda na koleji. Eugenika se pokoušela vyhubit celé skupiny populace na základě argumentů, že rysy jako kriminalita nebo život v chudobě jsou dědičné a že je možné takové rysy objevit měřením inteligence. Snad nejotřesnějším tvrzením tohoto sociálně-filozofického směru byla víra, že do těchto kategorií spadají celá etnika, včetně Jihoevropanů, Židů, Afričanů a Latinoameričanů. „Skutečnost, že se s takovými typy člověk často setkává mezi Indiány, Mexičany a černochoy silně naznačuje, že se celou otázkou rasových rozdílů v mentálních rysech bude nutné zabývat znovu za použití experimentálních metod,“ napsal Terman.

„Děti z této skupiny by se měly vyčlenit do zvláštních tříd a mělo by se jim dostat konkrétního a praktického vzdělávání. Tito lidé nemohou vést, ale často je z nich možné udělat efektivní dělníky, schopné se o sebe postarat. V současnosti není žádná možnost přesvědčit společnost, že by jim nemělo být povoleno rozmnožovat se, přestože z eugenického pohledu představují závažný problém kvůli své mimořádné porodnosti.“